

VHÚ Praha pořádal konferenci k 80. výročí konce druhé světové války a osvobození Československa „Nové pohledy na rok 1945“

27.5.2025 - Prokop Tomek | Vojenský historický ústav Praha

V Armádním muzeu i v Památníku na Vítkově se uskutečnila během května řada oficiálních událostí. Určitou tečku za řadou akcí k osmdesátému výročí konce druhé světové představovala mezinárodní vědecká konference, kterou ústav spolu s Českou komisí pro vojenskou historii pořádal ve dnech 20. a 21. května 2025. Název „Nové pohledy na rok 1945“ sliboval, že zazní příspěvky dokladující vývoj historického poznání za poslední dekády. Na programu nakonec během dvou dní zaznělo 29 příspěvků, které zpracovalo 32 historiček a historiků z České republiky i ze zahraničí. Konferenčního jednání se zúčastnilo celkem více než šedesát vystupujících i posluchačů. Jednání charakterizovalo zaujetí i bohaté diskuse v sále i v zákulisí.

Účastníci přednesli příspěvky na témata týkající se květnového povstání, migrace na konci války v Evropě, přítomnosti cizích vojenských sil na našem území i hledání poválečné spravedlnosti, obnovy čs. armády, hospodářství i politiky. Zkoumali otázky historické paměti i míst paměti.

V souladu se záměrem organizátorů zazněla řada příspěvků, které přinesly nejen nové poznatky, ale také zajímavé interpretace událostí. Opakovaně jsme si uvědomili, že řada poznatků je sice již notoricky známá, ale v současnosti bývá účelově dezinterpretována, především v politickém boji, či dochází k jejich značné simplifikaci v mediálním světě. Byla zmíněna i otázka budoucího sdílení a prezentace výsledků bádání v měnících se podmínkách technologického pokroku a digitálního světa.

Druhá světová válka se také stává již definitivně historickým tématem, protože pamětnická role vlivem času už neodvratně končí. S tím roste i role historiků, ovšem také význam nových metod připomínání. I v oblasti míst paměti jsme zjistili překvapivá bílá místa.

V konferenčních příspěvcích převažovala nad líčením posledních válečných událostí témata následků války a jejích dalších důsledků. Těžiště zájmu o poválečné období je i dokladem vlivu války na další směřování země, na nelehké navazování přerušného vývoje, na složitou obnovu ale i zásadní přeměnu válkou rozvráceného státu. Konference také jasně ukázala skutečnost, že podpisy kapitulčních dokumentů naráz nezajistily změnu, ale že závěr války byla ve skutečnosti řada souběžně probíhajících procesů v celé řadě oblastí života. To vytváří mnohem větší časový, prostorový a aktérský rámec, než je několik dní připomínaných výročí. Uvědomili jsme si také, jak obtížné je historické bádání v přelomových dobách, kdy k posledním válečným operacím se nedochovala potřebná dokumentace. Buď zmizela ve víru událostí, nebo vlivem překotného vývoje patrně ani nevznikla.

Vybrané příspěvky prezentované na konferenci doufáme publikovat především v časopise Historie a vojenství.

<https://www.vhu.cz/vhu-praha-poradal-konferenci-k-80-vyroci-konce-druhe-svetove-valky-a-osvobozeni-ceskoslovenska-nove-pohledy-na-rok-1945>